

Samisk som førstespråk for elever med tegnspråk (Utkast)

Læreplankode: SAT01-01

Status: Gruppens utkast til spørning

Fága birra

Fága relevánsa ja guovddáš árvvut

Sámegiella ohppiide geain lea mearkagiella lea guovddáš fága gulahallamii, kulturáddejupmái, oahppahábmemii ja identitehtaovdáneapmái. Fága vuolggasadji galgá leat ohppiid duogáš, sámi kultuvra ja sámi árvvut, nugo árbevirolaš máhttu, sohka- ja bearašoktavuođat ja guvlui gullevašvuohta. Fága galgá ovddidit dakkár árvvuid ja positiiva miellaguottuid mat leat mielde doarjumin sámi searvevuođa sihke báikkálaččat ja miehtá sámi.

Oahppoplána sámegiella vuosttašgiellan galgá áddejuvvot ovtta dárogiela mearkagiella, dárogiella ohppiide geain lea sámegiella ja mearkagiella oahppoplánain. Oahppoplánat galget ovtta dahkat vuoddu mánggagielalášvuhtii ja vejolašvuođaid addit searvat iešguđet arenain. Sámegiella ohppiide geain lea mearkagiella ja dárogiella ohppiide geain lea sámegiella ja mearkagiella galget ráhkkanahhtit ohppiid searvat demokrátalaš proseassaide ja bargoeallimii mii gáibida iešguđetlágan gealbbu lohkamis/njálbmelohkamis, čállimis/teakstaráhkadeamis ja njálmmálaš gulahallamis hállama ja/dahje mearkagiella ja dulkoma bokte.

Buot fágat galget leat mielde duohtandahkamin oahpahusa árvovuođu. Sámegiella ohppiide geain lea mearkagiella galgá ovtta dárogiela mearkagiella ja dárogiella ohppiide geain lea sámegiella ja mearkagiella ovddidit ohppiid njálmmálaš ja čálalaš giellabirrasa. Fágas oahpásmuvvet oahppit sámi njálmmálaš árbevieruide, čálalaš teavsttaide ja gielaláš girjáivuhtii, ja dat duddjo saji vásáhusaide, dulkomii ja reflekšuvdnii. Fága galgá váikkuhit dasa ahte oahppit šaddet oadjebas giellageavaheadjit ja ahte ovddida positiivvalaš iešgova ja oadjebas identitehta ja vásihit ahte gielaláš girjáivuhta ja mánggakultuvrralaš gealbu árvvusadnošii resursan servodagas. Buorre gielaláš ja kultuvrralaš vuoddu lea eaktun dasa ahte sáhtá ovddidit suokkardangoikku ja hutkanilu, ja lea mielde ohppiid ráhkkanahhtimin eallinagi oahppamii. Fága galgá leat mielde ohppiide addimin buori árvvoštallannávcca go ovddida sin dáiddu kritihkalaččat jurddašit ja sin ehtalaš diđolašvuođa.

Fága galgá leat mielde ovddideamen ohppiid sosiála oahppama ja ahte oahppit ráhkkanahhttojuvvojit searvat demokrátalaš proseassaide iešguđet servodatsurggiin ja bargoeallimis. Fága galgá leat mielde ohppiide addimin áddejumi das ahte sin sámegiella- ja kulturgelbbolašvuohta lea resursan servodahkii, ja ahte ráhkkanahhttojuvvojit searvat sihke árbevirolaš ealáhusaide ja boahteáiggi bargoeallimii. Oahppit galget beassat geavahit iežaset mánggagielaláš ja mánggakultuvrralaš gelbbolašvuođa iešguđet sámi, našuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš oktavuodain ja eamiálbmotoktavuođain.

Guovddášelemeanttat

Sámástit

Oahppit galget oažžut positiivvalaš vásáhusaid go guldalit/njálbmelohket ja go ovdanbuktet njálmmálaččat ja/dahje mearkagielain iešguđetlágan oktavuodain ja ovttasdoaimmamis. Sii galget ovdanbuktit, mitalit ja digaštallat háladettiin ja/dahje geavahettiin mearkagiela ulbmillaččat, sihke spontánalaš ja plánejuvvon ovdanbuktimiin olbmuid ovddabealde ja digitála resurssaiguin. Sii galget guldalit/njálbmelohkat ja responderet earáid oaiviliidda fágalaš ságastallamiin.

Lohkan ja čállin

Oahppit galget lohkat iešguđetlágan teavsttaid vásihit, beroštit, imaštallat, oahppat ja áddet eará olbmuid jurdagiid ja eallineavttuid. Sii galget lohkat ja vásihit teavsttaid mat kombinerejit čállaga ja eará ovdanbuktinvugiid. Oahppit galget lohkat mánggalágan ja viiddis meari digitála ja báberhámi teavsttaid. Teavsttat galget leat čadnojuvvon ohppiid dálááigái, ja dálááiggi ja vássánaiggi sámi kultuvrii ja muitalanárbevirrui. Čáppagirjálášvuoda ja áššeprosa lohkamiin galget oahppit oažžut estehtalaš vásáhusaid ja vejolašvuoda áššiin beroštišgoahtit.

Oahppit galget máhttit kritihkalaččat reflekeret makkár váikkuhanfápmu ja jáhkehahttivuohta teavsttain lea. Sii galget máhttit geavahit ja varieret gielalaš ja retoralaš váikkuhangaskaomiid ulbmillaččat iežaset teavsttain. Sii galget čájehit digitála árvvoštallannávccaid ja láhttet ehtalaččat ja olmmošlaččat gulahaladettiin earáiguin.

Oahppit galget vásihit gávnnaš čállinoahpahusa. Sii galget teavsttaid čállit iešguđetlágan šánjeriin ja iešguđetlágan ulbmiliidda, ja kombineret čállaga ja eará ovdanbuktinvugiid. Dasto galget sii oahppat ávkkástallat čállindulkka. Sii galget máhttit árvvoštallat iežaset ja earáid teavsttaid ja gieđahallat iežaset teavsttaid máhcahemiid vuodul.

Giella vuogádahkan, vejolasvuohan ja girjái vuohan

Oahppit galget ovdánahttit máhtuid ja gálggaid giela grammatihkalaš ja estehtalaš beliid birra. Sii galget hálddašit sajáiduvvan giella- ja šánjernormmaid, ja máhttit suokkardit, stoahkat ja eksperimenteret gielain kreatiivvalaččat gos mearkagiella lea vejolaš veahkegiella. Sii galget ovddidit gelbbolašvuoda ja oažžut hárváneami giella vuogádaga ja struktuvrraid geavaheamis ja giela retoralaš ja estehtalaš beliin. Oahppit galget ovddidit metagiela ja doahpágiid, vai áddejit ja máhttet válddahit giella giellaoahpalaš ja estehtalaš beliid. Oahppit galget áddet ja geavahit sámegeiel doahpágiid, sániid ja dadjanvugiid. Oahppit galget sáhttit atnit heivvolaš giellaoahppanstrategiijaid ja digitála resurssaid.

Giellagirjái vuoha Sámis

Oahppit galget ovddidit máhtu iešguđet guovlluid sámegeielaid girjái vuoda birra. Sii galget suokkardeami bokte oažžut máhtu sámegeielaid historjjálaš duogáža dili birra, ja ovddidit máhttu dálá gielladili birra Sámis. Oahppit galget miehtásámi ja eamiálbmotperspektiivvas ovddidit giella, kultuvra ja identitehta gaskasaš gelbbolašvuoda ja diđolašvuoda oktavuodaid. Sii galget áddet giella, kultuvra ja identitehta oktavuoda, ja áddet iežas ja earáid gielalaš dilálašvuoda Sámis.

Fágaidrasttideaddji fáttát

Álbmotdearvvasvuoha ja eallimis birgen

Sámegeielas ohppiide geain lea mearkagiella, álbmotdearvvasvuoda ja eallinhálddašeami fágaidrasttideaddjifáttás, galget oahppit ovdánahttit positiivvalaš iešgova ja oadjebas identitehta mánggagielagin mánggagielalaš ja mánggakultuvrralaš servodagas. Sámegeiella ja sámi kultuvra leat deatalaččat identitehtahámmemis. Fáddá veahkeha ohppiid hálddašit sihke miehtegieđageavada ja

vuostegieđageavada ja persovnnalaš ja praktihkalaš hástalusaid buoremus vuogi mielde. Fágii ja fáddái gullá maid árvvuid válljen, rájáid bidjan ja earáid doahttaleami deatalašvuohta.

Demokratiija ja mielborgárvuohta

Sámegielas ohppiide geain lea mearkagiella, fágaidrasttideaddji fáttás demokratiija ja mielborgárvuohta galget oahppit oažžut máhtu ja gálgaid, vai sáhttet dustet hástalusaid demokrátalaš prinsihpaid vuodul. Oahppit galget oažžut vuodu reflekteret čuolmmaid birra, mat gusket sihke eanetlogu ja unnitlogu rivttiide. Oahppit galget barggaddettiin teavsttaiguin ja dadjamušaiguin hárhallat kritihkalaččat smiehttat, ja oahppat hálddašit oaivilerohusaid ja dohkkehit vuostemielalašvuođa reflekšuvnna, digaštallama ja dialoga bokte. Iešguđetlágan fáttáid ja teavsttaid barggus galget oahppit oahppat manne demokratiija ii leat diehttelas, ja ahte dan ferte ovdánahttit ja mátasdoallat. Fáddá galgá leat mielde ohppiide ovddideamen dievaslaš mielborgárvuođa Norgii ja Sápmái.

Guoddevaš ovdáneapmi

Sámegielas ohppiide geain lea mearkagiella, fágaidrasttideaddji fáttás guoddevaš ovdáneapmi galget oahppit oažžut máhtu ja diđolašvuođa sápmelaččaid eallinvugiin, árbevirolaš ealáhusain ja árvvuin, ja das mo dat oidno gielas ja iešguđetlágan teavsttain, maiguin oahppit barget. Teavsttat galget dahkat oahppiid diđolažžan das man deatalaš lea seailluhit sápmelaččaid árbevirolaš dieđuid ja árvvuid ovttas luonddučanastusain ja dan árvvusatnima. Go deaividit fága teakstagirjáivuođain, lohket kritihkalaččat ja beroštusriidduid mat sáhttet čuožžilit go servodat rievdá eanet guoddevaš guvlui. Sámegiella ohppiide geain lea mearkagiella, galgá ráhkkanahhtit ohppiid doaibmat servodagas ja váikkuhit dasa giela bokte. Dasto galgá leat veahkkinn dahkamin diđolažžan das mo sáhtta ovddidit guoddevaš ovdáneami boahttevaš buolvvaide.

Vuodđogálggat

Njálmmálaš gálggat

Njálmmálaš gálggat sámegielas vuosttašgielas ohppiide geain lea mearkagiella, leat máhttit ovttasdoaimmat earáiguin guldaleami/njálbmelohkama, albmanahhtima ja ságastallama bokte, ja máhttit gulahallat iešguđetlágan spontána ja ráhkkanahhton njálmmálaš gulahallandilálašvuođain hállama ja/dahje mearkkaid bokte. Njálmmálaš gálggaid ovdáneapmi sámegielas vuosttašgielas ohppiide geain lea mearkagiella, vuolgá árra stoahkama ovttasdoaimmamis ja fágalaš doaimmain dasa ahte ovdanbuktet iežas dárkileappot iešguđetlágan fágalaš ságastallamiin ja ovdanbuktimiin sámegillii hállama ja/dahje mearkkaid bokte. Dat miellidibuktá dađistaga máhttit atnit sániid ja doahpágiid mat čatnasit fágii ja sámi kultuvrii, servodahkii ja árbevirolaš máhttui. Fága galgá ovdánahttit ja nannet oahppi máhtu hállangiela birra ja iešguđetlágan njálmmálaš šánjeriid, muitalanárbevieruid ja retoralaš strategiijaid birra.

Máhttit čállit

Máhttit čállit sámegielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella, lea máhttit čállit iešguđetlágan teakstašlájaid. Fága bokte galget oahppit ovdánahttit persovnnalaš čálalaš albmanahhtinvugiid ja hálddašit čállinstrategiijaid, riektáčállima ja teakstahuksehusa ja divodit iešguđetlágan teakstašlájaid. Čállit lea maidai vuohki ovddidit ja struktureret jurdagiid ja oahppanmetoda. Čállinmáhtu vuolgá vuodđočállinoahpahusas dasa ahte plánet, ráhkadit ja gieđahallat teavsttaid iešguđetlágan šánjeriin ja mat leat heivehuvvon ulbmilii, gaskkustanvuohkái ja vuostáiváldái. Sámegielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella, lea ovddasvástáduš vuodđočállinoahpahussii ja dasa ahte oahppit ovddidit doaimmi giehtačállaga ja boallobaavdegeavaheami.

Máhttit lohkat

Máhttit lohkat sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella, lea máhttit lohkat sihke báhpáris ja digitálalaččat. Fágas lea erenoamáš ovddasvástádus lohkanmáhtu oahpahusas. Lohkanmáhtu vuolgá vuodđodekodemis dasa ahte máhttit lohkat ja dulkot teavsttaid iešguđetlágan šárjneriin, iešguđetlágan ulbmiliidda ja iešguđet guhkkodagas ja kompleksitehtas ja reflekteeret daid birra. Dat mearkkaša máhttit lohkat čáppagirjjálaš ja áššeprosa teavsttaid, hálddašit lohkanstrategiijaid mat leat heivehuvvon lohkanulbmiliid ja máhttit kritihkalaččat árvvoštallat teavsttaid. Lohkan mearkkaša maiddái lohkat ovtastuvvon teavsttaid main sáhttet leat čála, govat, tevnnegat, logut ja eará ovdanbuktinvuogit.

Digitála gálggat

Digitála gálggat sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella, lea máhttit gávdnat, geavahit ja árvvoštallat heivvolaš digitála resurssaid oahppamis, teakstabarggus ja ovttasdoaimmamis. Oahppit galget máhttit geavahit digitála resurssaid kreatiivvalaččat ráhkadit ovtastuvvon teavsttaid, ja ovdánahttit kritihkalaš ja ehtalaš diđolašvuoda govvidit iežas ja earáid digitálalaččat. Digitála gálggaid ovdánahttin sámegeielas vuosttašgielas oahppiide geain lea mearkagiella, vuolgá ráhkadeames álkes ovtastuvvon teavsttaid dasa ahte plánet, ráhkadit ja redigeret ovtastuvvon teavsttaid iešguđetlágan ovdanbuktinvuogiid ovttasdoaimmanmáhtu vuodul. Ovdánahttin mearkkaša maiddái čájehit eanet ahte eanet iešheanalašvuoda ja árvvoštallannávccaid digitála gállduid välljejumis ja geavaheamis, ja čuovvut persovdnasuođjaleami njuolggadusaid ja vuhtii váldit earáid nehtas.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 2.ceahkki

Gealbomihttomearit 2.ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- suokkardit sániid ja dajahusaid huksema ja mearkkašumi ja ságastallat daid birra
- guldalit /njálbmelohkat čáppagirjjálašvuoda ja áššeprosa ja ságastallat sisdoalu birra
- luoikkahit ja lohkat girjerádjosa girjiid
- vásihit ja gieđahallat teavsttaid stoahkama, tevdnema, čállima ja eará kreatiiva doaimmaid bokte
- stoahkat giellajienaid ja bustávaid oktavuodain njálbmelihkadeami ja mearkkaid ektui mearkagielalaš giehtaalfabehtas ja suokkardit daid
- ságastallat iežas máŋggagielatvuoda birra ja ságaškuššat mo sámegeiella ja mearkagiella sámegeielagiidda geavahuvvo iežas árgabeaivvis
- lohkat álkes teavsttaid báhpáris ja digitálalaččat áddejumiin
- geavahit stuorra ja smávva bustávaid, čuoggá, gažaldatmearkka ja čuorvasmearkka teavsttain go čállá gieđain ja boallobevddiin

- ráhkadit teavsttaid mat kombinerejit čállaga ja govaid
- ságastallat iežas ja earáid suopmaniid birra
- geavahit sániid ja doahpagiid mat gusket bearrašii, báikkálaš servodahkii ja árbevirolaš máhttui

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja ovdánahttet gelbbolašvuoda sámegeiella vuosttašgiella ohppiide geain lea mearkagiella, 1. ja 2. ceahkis go sii suokkardit ja geavahit giela stoahkamis, ovttasdoaimmamis ja teakstavásáhusaid gieđahallamis. Sii čájehit ja ovdánahttet maidái gelbbolašvuoda go bidjet oktii bustávvejienaid/njálbmehámi sátnin logadettiin ja čáledettiin ja go čállet iežaset teavsttaid gieđain ja digitála reaiduiguin.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvosmahttit oahppanhálu dan bokte ahte oahppit besset lihkadit, stoahkat, imaštallat ja geavahit iežaset áiccuid. Oahpaheaddji galgá láchit oahpahusa nu, ahte oahppit ovdánahttet čálalaš ja njálmmálaš giela geahččaladdama ja kreativitehta bokte. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra sámegeiel-fágas ohppiide geain lea mearkagiella. Ohppiid čájuhuvvon gelbbolašvuoda vuodul galget oahppit beassat mitalit maid sii orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadiid viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit lohkanálggaid, čállingálggaid ja njálmmálaš gálggaid go hálet ja/dahje geavahit mearkkaid.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 4.ceahkki

Gealbomihttomearit 4.ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- lohkat njuovžilvuodain dahje guldalit /njálbmelohkat máidnasiid, mitalusaid, lávllateavsttaid, fáktágirjiid ja eará teavsttaid ja ságastallat maid teavsttat mearkkašit oahppái
- välljet girjiid girjerádjosis iežas beroštumiid ja lohkanálggaid vuodul
- čállit teavsttaid funktionála giehtačállagiin ja boallobevddiin
- mitalit, válddahit ja ákkastallat čálalaččat ja geavahit giela kreatiivvalaččat
- suokkardit ja digaštallat iežas mánggagielatvuoda ja lagašbirrasa giellagirjávuoda beliid
- ságastallat oaiviliid ja fáktáid erohusaid birra teavsttain
- kombineret iešguđetlágan ovdanbuktinvugiid ovtastuvvon teavsttain
- geavahit cealkkaráhkadusa ja vearba-, substantiiva- ja adjektiivasojaheami fágagiela go ságastallá gielaid ja teavsttaid birra
- ságastallat giela ja giellaseaguheami birra

- geavahit sániid ja doahpagiid mat gusket árbevirolaš máhttui, lundui ja servodahkii
- geahččaladdat iešguđetlágan oahppanstrategiijaid oahppama dihtii

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda sámezielas ohppiide geain lea mearkagiella 3. ja 4. ceahkis go sii njuovžilit ja áddejumiin lohket ja geavahit fágagiella giella ja teavsttaid birra ságastallamis. Sii čájehit ja ovdánahttet maiddái gelbbolašvuoda go albmanahttet iežaset njálmmálaš teavsttaid go hállet ja/dahje geavahit mearkkaid, ja čálalaš ja ovtastuvvon teavsttain.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja árvvosmahttit oahppanhálu dan bokte ahte oahppit besset lihkadit, stoahkat, imaštallat ja geavahit iežaset áiccuid. Oahpaheaddji galgá maiddái láchit oahpahusa nu ahte oahppit besset geahččaladdat ja geavahit kreativitehta ja fantasiija go ovdánahttet gálggaid fágas iešguđetlágan bargovugiiguin. Dasto oahpaheaddji galgá láchit dili nu ahte oahppit ovdánahttet gelbbolašvuoda praktihkkárlaš bargguid, ságastallamiid ja digaštallamiid bokte. Oahpaheaddji oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra sámezielas ohppiide geain lea mearkagiella. Ohppiid čájehuvvon gelbbolašvuoda vuodul galget oahppit beassat mitalit sániiguin dahje mearkkaiguin maid sii orrot máhttimin ja máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadit viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit viidásit iežaset gelbbolašvuoda fágas.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 7. ceahkki

Gealbomihttomearit 7.ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- stoahkat gielain ja geahččaladdat iešguđetlágan váikkuhangaskaomiid ja ovdanbuktinvugiid iežas teavsttain
- lohkat/guldalit ja bargat viidáseappot earáid cealkámušaiguin ja vuoduštít iežas oaiviliid ságastallamiin
- reflekeret mo njálmmálaš mitalanárbevierut ja árvvut bohtet ovdan sámi girjjálašvuodas
- lohkat máŋggalágan teakstašlájaid áddejumiin, ja ságastallat hámi ja sisdoalu birra
- geavahit lohkanstrategiijaid heivehuvvon lohkama ulbmilii
- válddahit, mitalit, ákkastallat ja reflekeret iešguđetlágan čálalaš šáŋŋeriin ja iešguđetlágan ulbmiliidda
- suokkardit čállaga, govaid ja eará ovdanbuktinvugiid ovttasdoaimama, ja ráhkadit iežas ovtastuvvon teavsttaid
- addit máhcahemiid mielohppiid teavsttaide eavttuid vuodul ja geavahit máhcahemiid gieđahallat iežas teavsttaid
- áddet ja geavahit iešguđetlágan gielalaš váikkuhangaskaomiid iežas teakstaráhkadeamis

- čállit teavsttaid struktuvrrain ja hálddašit guovddáš riehtačállin-, sátnesojuhan- ja mearkabidjannjuolggadusaid
- reflekteeret dan birra mo eará gielat váikkuhit sámegeielaide
- suokkardit ja čilget muhtun ovttalárganvuođaid ja erohusaid iežas ja earáid suopmana ja čállingiela gaskka
- suokkardit ja geavahit sániid ja doahpagiid mat gusket servodateallimii, luonddugeavaheapmái ja árbevirolaš máhttui
- ehtalaččat reflekteeret mo oahppi govvida iežas ja earáid digitála mediain
- orienteret fágalaš gálduin girjerádjosis ja digitálalaččat, árvvoštallat man luottehahttit gáldut leat, ja čujuhit gálduide iežas teavsttain
- čilget ja geavahit máhtu giela hápmeoahpa, dábálaš suorggádusaid ja cealkkaráhkadeami birra

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuođa fágas. Oahppit čájehit ja ovddidit gelbbolašvuođa sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella 5., 6. ja 7. ceahkis go presenterejit ja ságastallet iešguđetlágan gielalaš ja fágalaš fáttáid birra, ja go ákkastallet heivvolaš ja girjás sátneriggodagain. Oahppit čájehit ja ovddidit maid gelbbolašvuođa go geavahit metagiela ságastaladettiin giela hápmeoahpa ja gielalaš erohusaid birra ja ságastaladettiin iežaset ja earáid teavsttaid birra čállinproseassas. Dasto oahppit čájehit ja ovddidit gelbbolašvuođa go lohket oanehis ja guhkit teavsttaid iešguđetlágan šáŋŋeriin, ja go rievdadit lohkanvuogi ja čállinstrategiijaid lohkama ulbmila mielde. Oahppit čájehit ja ovddidit maid gelbbolašvuođa go geavahit heivvolaš čállinstrategiijaid iešguđetlágan teavsttaid plánemis ja hábmemis, ja go albmanahhtet heivvolaš gielalaš struktuvrraiguin, mat heivejit sisdollui, šáŋŋerii, hápmái ja ulbmilii.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja oahppanhálu arvosmahttit máŋggabeallásaš bargovugiiguin. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella, ja oahppit galget beassat geahččaladdat. Gelbbolašvuođa vuodul maid oahppit čájehit, sii galget beassat mitalit maid orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadiid viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset rávvagiid geavahit iežaset gelbbolašvuođa viidásit ovddideapmái fágas ja iežaset teavsttaid buorideapmái.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 10.ceahkki

Gealbomihttomearit 10.ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- dovdat ja geavahit iešguđetlágan gielalaš ja estehtalaš váikkuhangaskaomiid ja retoralaš apeallašuvdnavugiid
- reflekteeret mo iešguđetlágan giellageavaheapmi sáhtá albmanahhtit guottuid eará olbmuide
- suokkardit mo giella sáhtá ovdanbuktit iešguđetlágan miellaguottuid

- buohtastahttit iešguđet sámi guovlluid cuvccas- ja máinnasvariánttaid ja njálmálaš árbevieruid
- lohkat iešguđetlágan teakstašlájaid, ja reflekteeret teavsttaid sisdoalu, šárjerdovdomearkkaid ja váikkuhangaskaomiid birra
- lohkat, buohtastahttit ja dulkot iešguđetlágan teakstašlájaid iešguđet guhkkodagas ja mohkkáivuođas
- válljet ja geavahit heivvolaš lohkan- ja oahppanstrategiijaid go fágain bargá
- geavahit fágagiela ja ákkastallat áššálaččat iežas čállimis, ságastallamiin ja čálalaš ovdanbuktimiin sámegiel fágalaš ja fágaidrasttildeaddji fáttáid birra
- ráhkadit ovtastuvvon teavsttaid ja vuođuštit ovdanbuktinhámiid válljema
- geavahit riektáčállima, giela hápmeoahpa ja teakstačatnama njuolggadusaid čálalaš gulahallamis ja teakstaráhkadeamis
- geavahit relevánta doahpágiid ja fágagiela mat gusket iešguđetlágan sámi fáttáide ja árvvuide
- suokkardit ja čilget muhtun ovttalárganvuođaid ja erohusaid sámegielaid gaskkas
- reflekteeret mo eará gielat ja digitála mediat váikkuhit sámegillii, ja mo sáhtá gáhttet ja ovddidit sámegielaid iešguđetlágan arenain
- reflekteeret mo sámi jurddašvanuogit, sámi njálmálaš muitalanárbevierut ja sámi árvvut bohtet ovdan sámi girjjálašvuođas
- kritihkalaččat geavahit gálduid, merket sitáhtaid ja čujuhit gálduide dárkilasti láhkai iežas teavsttain

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuođa fágas. Oahppit čájehit ja ovddidit gelbbolašvuođa sámegielas vuosttašgiella ohppiide geain lea mearkagiella 8., 9. ja 10. ceahkis go iežaset albmanahttet njálmálaččat ja čálalaččat girjás ja sihkkaris gielain fágalaš fáttáid birra. Dasto sii čájehit ja ovddidit gelbbolašvuođa go heivehit iežaset albmanahttiimiid vuostáiváldái, sisdollui ja ulbmilii. Sii čájehit ja ovddidit maid gelbbolašvuođa go lohket oanehat ja guhkit teavsttaid iešguđetlágan šárjneriin, suokkardit teavsttaid konteavsttaid ja reflekterejit mo konteaksta váikkuha teakstadulkomii. Lassin dasa sii čájehit ja ovddidit gelbbolašvuođa go plánejit ja divodit iešguđetlágan teavsttaid máhtu vuođul giela ja teavstta birra, fágalaš eavttuid vuođul ja earáid mearkkašumiid vuođul.

Dasto sii čájehit gelbbolašvuođa go geavahit fágagiela, ákkastallet, reflekterejit ja eksperimenterejit teavsttaiguin iešguđetlágan šárjneriin ja iešguđetlágan ulbmiliidda. Dasto sii čájehit gelbbolašvuođa go čájehit fágagiela suokkardit gielalaš variašuvnnaid ja reflekterejit daid birra ja go ságastallet iežaset ja earáid teavsttaid birra čállinproseassain.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja oahppanhálu arvosmahttit oahppanhálu mánggabealálaš doaimmaid bokte, gos oahppit barget iehčanassii ja ovttas earáiguin. Doaimmaid galgá láhčit nu ahte oahppit sáhttet čoavdit fágalaš hástalusaid sihke oahpes ja amas dilálašvuođain, vai sii šaddet reflekteeret iešguđetlágan čuolmmaid fágalaš bargguin. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra sámegielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella, ja oahppit galget

beassat geahččaladdat. Gelbbolašvuoda vuodul maid oahppit čájehit, sii galget beassat mitalit maid orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadiit viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset rávvagiid geavahit iežaset gelbbolašvuoda viidásit ovddideapmái fágas, ja ovdánahttit gillilvuoda iešguđetlágan teavsttaid lohkamis. Dasto galget oahppit sáhttit rávvagiid geavahit fágalaš máhtu viidásit ovddideapmái ja fága viidásat barggu ja progrešuvnna plánemii.

Oppalaš árvoštallan

Oppalašárvosátni galgá čájehit oahppi ollislaš gelbbolašvuoda sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella oahpahusa loahpahettiin 10. ceahkis. Oahpaheaddji galgá plánat ja láchit oahpahusa nu ahte oahppit besset mángga láchai, iešguđet ge oktavuodain čájehit gelbbolašvuodaset mas áddejupmi, reflekšuvdna ja kritihkalaš jurddašepmi leat oassin.

Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni njálmálaš sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella fágalaš, gielalaš ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda vuodul maid oahppi lea čájehan go fágalaš sisdoalu lea njálmálaččat kommuniseren. Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni čálalaš sámegeielas vuosttašgiellan fágalaš, gielalaš ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda vuodul maid oahppi lea čájehan teavsttain iešguđetlágan šárjneriin ja ulbmiliidda.

Gealbomihttomearit ja árvoštallan jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmat

Gealbomihttomearit jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmaid manjá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- njálbmelohkat/guldalit earáid, ráhkadit áššálaš ákkastallama ja geavahit retoralaš appellašuvdnahámiid digaštallamiin
- reflekteret mánggalágan sámi mitalusaid birra ja buohtastahttit daid eará eamiálbmogiid teavsttaiguin
- suokkardit mo sámi girjjálašvuolta čadno sámi kultuvrii ja identitehtii
- geavahit áigeguovdilis fágagiela ovdanbuktit, čilget ja duođaštit fágalaš fáttáid ja bargoproseassaid iežas oahppoprográmmas
- gulahallat čielgasit ja áddehahtti láchai fidnorelevánta šárjneriin
- orienteret iežas fidnofágalaš suorggi fágagirjjálašvuoda ja ohcat, kombineret ja árvoštallat áigeguovdilis dieđuid
- lohkat ja reflekteret mánggalágan teavsttaid ovdeš ja dálá áiggis
- lohkat ja analyseret ođđasat čáppagirjjálašvuoda

- čállit ja hábmet iešguđetlágan teavsttaid, main lea buorre struktuvra ja teakstačatnan, ja máhttit mearkkaid bidjat ja riehta čállit
- árvvoštallat ja gieđahallat iežas teavsttaid máhcaheamiid ja fágalaš eavttuid vuodul
- kombineret váikkuhangaskaomiid ja ovdanbuktinvugiid iežas teakstaráhkadeamis
- buohtastahttit sámegeiela dovdomearkkaid eará gielaiguin, maiddá mearkagielain, ja čájehit mo gielalaš deaivvadeamiid sáhttet rievdatit giela
- suokkardit mo eará gielat váikkuhit sámegeilli ja diđolašvuoda ovddidit das mo sámegeielaid sáhtta gáhttet
- čilget mánggagielatvuoda ja reflekteret giela ja identitehta gaskavuoda birra
- geavahit árbevirolaš sámi tearpmaid go fágain bargá
- árvvoštallat ja geavahit iešguđetlágan gálduid kritihkalaš, iešheanalaš ja dárkilasti láhkai

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda sámegeielas vuosttašgiellan ohppiin geain lea mearkagiella jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmain go reflekterejit fágalaš fáttáid ja iešguđetlágan teavsttaid hárrái. Dasto sii čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda go suokkardit fágalaš fáttáid kritihkalaš gáldogeavahemiin ja presenterejit dan hállama/mearkkaid ja čálalaš teavsttaid bokte main giella, struktuvra ja oktavuoha lea heivehuvvon šáŋŋerii ja ulbmilii. Sii čájehit ja ovdánahttet maiddá gelbbolašvuoda go geavahit máhttu giela birra vuogádaškan suokkardit ja buohtastahttit giela, ja go kritihkalaččat reflekterejit iežaset ja earáid váikkuhangaskaomiid geavaheami birra.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii, ja oahppanhálu ja kreativitehta arvosmahttit mánggabeallasaš bargovugiiguin gos oahppit besset fuomášit ja suokkardit, sihke okto ja earáiguin ovtta. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiellan, ja oahppit galget beassat geahččaladdat vai ohppet. Gelbbolašvuoda vuodul maid oahppit čájehit, sii galget beassat muitlit maid orrot máhttimin, ja reflekteret iežaset fágalaš ovdáneami birra fágas. Oahpaheaddji galgá oaivadiid viidásit oahppama birra ja heivehit oahpaha nu ahte oahppit besset rávvagiid geavahit iežaset njálmálaš ja čálalaš gálggaid ovddideapmái fágas.

Oppalaš árvvoštallan

Oppalašarvosátni galgá čájehit oahppi ollislaš gelbbolašvuoda sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiellaoahpaha loahpahettiin maŋŋá jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmaid. Oahpaheaddji galgá plánet ja láchit dili nu ahte oahppit besset mángga láhkai, ja iešguđet ge oktavuodain čájehit gelbbolašvuodaset mas áddejupmi, reflekšuvdna ja kritihkalaš jurddašeapmi leat oassin. Oahpaheaddji galgá bidjat arvosáni sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella ollislaš fágalaš, gielalaš ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda vuodul maid oahppi lea čájehan go fágalaš sisdoalu lea kommuniseren hállamiin/mearkkaiguin gelbbolašvuoda vuodul maid oahppi lea čájehan čálalaš teavsttain iešguđetlágan šáŋŋeriiin ja ulbmiliidda.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan jo1 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmat

Gealbomihttomearit ja árvoštallan jo1 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmaid manjá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- njálbmelohkat/guldalit earáid, ráhkadit áššálaš ákkastallama ja geavahit retoralaš appellašuvdnahámiid digaštallamiin
- reflekteret mánggalágan sámi mitalusaid birra ja buhtastahttit daid eará eamiálbmogiid teavsttaiguin
- lohkat ja reflekteret mánggalágan teavsttaid birra ovddeš- ja dálááiggis
- lohkat ja analyseret ođđasat čáppagirjjálašvuođa
- suokkardit mo sámi girjjálašvuohta čadno sámi kultuvrii ja identitehtii
- čállit ja hábmet iešguđetlágan teavsttaid main lea buorre struktuvra ja teakstačatnan, ja máhttit mearkkaid bidjat ja riekta čállit
- árvoštallat ja gieđahallat iežas teavsttaid máhcahemiid ja fágalaš eavttuid vuođu
- kombineret váikkuhangaskaomiid ja ovdanbuktinvugiid kreatiivvalaččat iežas teakstaráhkadeamis
- buhtastahttit sámegiela dovddamearkkaid eará gielaiguin, maiddá mearkagielain, ja čájehit mo gielalaš deaivvadeamit sáhttet rievdadit giela
- suokkardit mo eará gielat váikkuhit sámegielaide ja ovddidit diđolašvuođa das mo sámegielaid sáhtá gáhttet
- čilget mánggagielatvuođa ja reflekteret giela ja identitehta gaskavuođaid birra
- geavahit árbevirolaš sámegiel terminologijja barggus fágain
- árvoštallat ja geavahit iešguđetlágan gálduid kritihkalaš, iešheanalis ja dárkilasti láchkai

Dađistaga árvoštallan

Dađistaga árvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuođa fágas. Oahppit čájehit ja ovddidit gelbbolašvuođa sámegielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella jo1 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmaid go sii geavahit kreatiivitehta hábmet teavsttaid ja go sii suokkardit ja reflekterejit fágalaš fáttáid ja iešguđetlágan teavsttaid hárrái. Sii čájehit ja ovddidit maid gelbbolašvuođa go geavahit máhttu sámegiela, sámi kultuvrra ja sámi servodaga birra go reflekterejit ja ieža ráhkadit iešguđetlágan teavsttaid. Dasto sii čájehit ja ovddidit gelbbolašvuođa go suokkardit fágalaš fáttáid kritihkalaš gáldogeavahemiin ja presenterejit dán njálmmálaš/mearkkaiguin ja čálalaš teavsttain main giella, struktuvra ja oktavuoha lea heivehuvvon šárnerii ja ulbmili. Dasto sii maiddá čájehit ja ovddidit gelbbolašvuođa go geavahit máhttu giela vuogádagaid birra suokkardit ja buhtastahttit gielaide, ja go kritihkalaččat reflekterejit iežaset ja earáid váikkuhangaskaomiid geavaheami birra teavsttain.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii, ja oahppanhálu ja kreatiivitehta arvosmahttit mánggabeallásaš bargovugiiguin gos oahppit besset fuomášit ja suokkardit, sihke iešheanalaččat ja

earáiguin ovttas. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra sámegeielas vuosttašgiellan, ohppiide geain lea mearkagiella ja oahppit galget beassat geahččaladdat. Gelbbolašvuoda vuodul maid oahppit čájehit, sii galget beassat mitalit maid orrot máhttimin, ja reflekteeret iežaset fágalaš ovdáneami hárrái. Oahpaheaddji galgá oaivadiit viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset rávvagiid geavahit iežaset oahppama birra reflektearemii ja vuodđun go galget buoridit iežaset njálmmálaš ja čálalaš teavsttaid.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan jo2 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmat

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan jo2 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmaid maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- njálbmelohkat/guldalit ja árvvoštallat diehtujuohkima ja ákkastallama ja árvvoštallat daid ja ieš geavahit iešguđetlágan retoralaš apeallavugiid ságastallamiin ja digaštallamiin ja čálalaččat
- suokkardit teavsttaid retoralaččat ja estetihkalaččat ja reflekteeret muhtun fáttáid ja árvvuid birra maid teavsttat ovdanbuktet
- reflekteeret retoralaš apeallavugiid ja gielalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami birra teavsttain
- reflekteeret iešguđetlágan retoralaš apeallavugiid ovttaláaganvuodaid ja erohusaid birra sámi kultuvrras
- analyseret ja ságaškuššat mo sámi girjjálašvuota lea čadnojuvvon sámi kultuvrii ja servodahkii
- lohkat iešguđetlágan boares teavsttaid ja ságastallat daid birra giellahistorjjálaš perspektiivvas
- lohkat iešguđetlágan teavsttaid iešguđetlágan šáŋŋeriin ja čatnat daid kulturhistorjjálaš oktavuhtii
- suokkardit mo sámi girjjálašvuota lea čadnojuvvon sámi kultuvrii ja identitehtii
- čállit teavsttaid iešguđetlágan šáŋŋeriin mat válddahit dahje ságaškuššet sámegeiefágalaš fáttáid
- reflekteeret giellageavaheami birra servodagas ja das makkár váikkuhusat das lea sámegeielaid seailuheapmái ja ovddideapmái
- ságaškuššat máŋggagielatvuoda eavttuid ja vejolašvuodaid birra skuvllas, bargoeallimis ja servodagas
- válddahit muhtun dovdomearkkaid sámegeielain ja buohtastahttit daid iežas gielain

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella jo2 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmain go gulahallet ja reflekterejit fágalaš fáttáid hárrái ja ságaškuššet iešguđetlágan ovdešáiggi ja ođđasit áiggi iešguđetlágan teavsttaid birra. Sii čájehit ja

ovddidit maid gelbbolašvuoda go geavahit máhtu sámegiela, sámi kultuvrra ja sámi servodaga birra go reflekterejit ja ieža ráhkadit iešguđetlágan teavsttaid. Dasto sii čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda go fágalaš fáttáid suokkardit kritihkalaš gáldogeavahemiin ja presenterejit dán teavsttain main giella, struktuvra ja oktavuoha lea heivehuvvon šánjerii ja ulbmilii. Sii čájehit ja ovddidit maiddái gelbbolašvuoda go besset geavahit fágalaš eavttuid, earáid mearkkašumiid ja máhtu giela vuogádagaid birra iežaset teavsttaid ovddideapmái ja giellaid buohtastahtimii.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja oahppanhálu arvosmahttit go oahppit besset ráhkadit iežaset čuolmmaid, bargat kreatiivvalaččat ja suokkardit go fágain barget. Oahpaheaddji galgá lánčit oahpahusa nu ahte oahppit ovddidit sávrivuoda stuorát bargguin, juogo guhkit teavsttaid lohkamis dahje suokkardeaddji barggus fágalaš čuolmmaiguin. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra sámegielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella, ja oahppit galget beassat geahččaladdat. Gelbbolašvuoda vuođul maid oahppit čájehit, sii galget beassat mitalit maid orrot máhttimin, ja reflekteeret iežaset fágalaš ovdáneami birra. Oahpaheaddji galgá oaivadiid viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset rávvagiid geavahit fágalaš ovdáneapmái.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmat

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmaid maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- ságaškuššat giela, kultuvrra ja identitehta gaskkaid oktavuoda birra fágalaš ságastallamiin
- analyseret ja dulkot sámegiela girjjálašvuoda
- lohkat ja reflekteeret iešguđetlágan teavsttaid historjjálaš konteavsttas ja ohppiid dálááiggis ja reflekteeret daid birra
- geavahit fágamáhtu ja fágagiela sihke mearkkain/njálmmálaččat ja čálalaččat
- čállit áššeprosateavsttaide retoralaš analysaid ja dulkomiid
- geavahit giella-, teavstta- ja šánjermáhtu iešguđetlágan teakstašlájaid hábmemii iešguđetlágan ovdanbuktinvugiiguin
- čállit esseija mii suokkarda teavsttaid sisdoalu ja reflektere daid birra
- hálddašit giela hápmeoahpa, syntávssa ja riektáčállima gulahallamis ja teakstaráhkadeamis
- geavahit fágagirjjálašvuoda, kritihkalaččat árvvoštallat gálduid ja čállit fágaartihkkaliid mat čilgejit ja ságaškuššet sámegielfágalaš fáttáid dárkilasti gáldogeavahemiin
- reflekteeret mo iešguđet majoritehtagielat váikkuhit sámegillii ja sámegiela geavaheami eavttuid birra ovdal, dál ja boahhteáiggis
- suokkardit sámegielaid dili birra ja iešguđetge áiggiid giellapolitihka birra
- geavahit muhtun árbevirolaš sámi albmanahhtinvugiid ja sámegiel terminologijja barggus fágain

- reflekteeret sámegeiela ja kultuvrra birra eamiálbmot- ja minoritehtaperspektiivvas
- árvvoštallat, válljet ja geavahit heivvolaš giella- ja gulahallanteknologiija dárbbu ja ulbmila mielde

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmain go geavahit fágagiela iešguđetlágan gulahallandilálašvuodain. Sii čájehit ja ovddidit maid gelbbolašvuoda go analyserejit, dulkojit ja buohtastahttet iešguđetlágan teavsttaid, ja go suokkardit teavsttaid ja reflekterejit daid birra. Dasto sii čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda go geavahit máhtu sámegeiela, sámi kultuvrra ja sámi servodaga birra go reflekterejit ja ieža ráhkadit iešguđetlágan teavsttaid iešguđetlágan šáŋŋeriin ja iešguđetlágan ulbmiliidda ja vuostáiváldiide. Dasto sii čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda go fágagiela geavahemiin reflekterejit giela ja teavstta hárrái, ja go dárkkilit ja máŋggain beliin albmanahttet iežaset, ja go hálddašit gielalaš hápmegáibádušaid.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii, ja oahppanhálu ja kreativitehta arvosmahttit go oahppit besset fágalaš čuołmmaiguin kreatiivvalaččat bargat ja daid suokkardit. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella. Oahppit galget beassat geahččaladdat. Gelbbolašvuoda vuođul maid oahppit čájehit, sii galget beassat muitalit maid orrot máhttimin, ja reflekteeret iežaset fágalaš ovdáneami birra. Oahpaheaddji galgá oaivadit viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset rávvagiid geavahit iežaset teavsttaid divodeapmái ja viidáseabbo ovddideapmái ja loktet gelbbolašvuoda fágas.

Oppalaš árvvoštallan

Oppalašárvosátni galgá čájehit oahppi ollislaš gelbbolašvuoda sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella, go oahpahuš loahpahušvuo maŋŋá jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmaid. Oahpaheaddji galgá plánet ja láchit oahpahusa nu ahte oahppit besset máŋgga láchkai, ja iešguđet ge oktavuodain čájehit iežaset gelbbolašvuoda mas ipmárdus, reflekšuvdna ja kritihkalaš jurddašeapmi leat oassin. Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni njálmmálaš sámegeielas vuosttašgiellan dan fágalaš, gielalaš ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda vuođul maid oahppi lea čájehan go lea fágalaš sisdoalu njálmmálaččat ja/dahje mearkkaiguin kommuniseren. Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni čálalaš sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella fágalaš, gielalaš ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda vuođul maid oahppi lea čájehan máŋgga teavsttas iešguđetlágan šáŋŋeriin.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan jo3 lasáhus oppalaš studerengelbbolašvuhtii fidnofágalaš oahppoprográmmat

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan jo3 lasáhus oppalaš studerengelbbolašvuhtii fidnofágalaš oahppoprográmmaid maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- njálbmeloikat/guldalit ja árvvoštallat diehtujuohkima ja ákkastallama ja árvvoštallat daid ja ieš geavahit iešguđetlágan retoralaš apeallavugiid ságastallamiin ja digaštallamiin ja čálalaččat
- suokkardit teavsttaid retoralaččat ja estetihkalaččat ja reflekteeret muhtun fáttáid ja árvvuid birra maid teavsttat ovdanbuktet
- reflekteeret retoralaš apeallavugiid ja gielalaš váikkuhangaskaomiid geavaheami birra teavsttain

- reflekeret iešguđetlágan retoralaš apeallavugiid ovttalárganvuđaid ja erohusaid birra sámi kultuvrras
- analyseret ja ságaškuššat mo sámi girjjálašvuhta lea čadnojuvvon sámi kultuvrii ja servodahkii
- lohkat iešguđetlágan boares teavsttaid ja ságastallat daid birra giellahistorjjálaš perspektiivvas
- lohkat iešguđetlágan teavsttaid iešguđetlágan šáŋŋeriin ja čatnat daid kulturhistorjjálaš oktavuhtii
- suokkardit mo sámi girjjálašvuhta lea čadnojuvvon sámi kultuvrii ja identitehtii
- čállit teavsttaid iešguđetlágan šáŋŋeriin mat válddahit dahje ságaškuššet sámegeielfágalaš fáttáid
- reflekeret giellageavaheami birra servodagas ja das makkár váikkuhusat das lea sámegeielaidda sealluheapmái ja ovddideapmái
- ságaškuššat mánggagielatvuđa eavttuid ja vejolašvuđaid birra skuvllas, bargoeallimis ja servodagas
- válddahit muhtun dovdomearkkaid sámegeielain ja buohtastahttit daid iežas gielain
- ságaškuššat giela, kultuvrra ja identitehta gaskkaid oktavuđa birra fágalaš ságastallamiin
- analyseret ja dulkot sámegeiela girjjálašvuđa
- lohkat ja reflekeret iešguđetlágan teavsttaid historjjálaš konteavsttas ja ohppiid dálááiggis ja reflekeret daid birra
- geavahit fágamáhtu ja fágagiela sihke mearkkain/njálmmálaččat ja čálalaččat
- čállit áššeprosateavsttaide retoralaš analysaid ja dulkomiid
- geavahit giella-, teavstta- ja šáŋŋermáhtu iešguđetlágan teakstašlájaid hábmemei iešguđetlágan ovdanbuktinvugiiguin
- čállit esseija mii suokkarda teavsttaid sisdoalu ja reflektere daid birra
- hálddašit giela hápmeoahpa, syntávssa ja riektáčállima gulahallamis ja teakstaráhkadeamis
- geavahit fágagirjjálašvuđa, kritihkalaččat árvvoštallat gálduid ja čállit fágaartihkkaliid mat čilgejit ja ságaškuššet sámegeielfágalaš fáttáid dárkilasti gáldogeavahemiin
- reflekeret mo iešguđet majoritehtagielat váikkuhit sámegeilli ja sámegeiela geavaheami eavttuid birra ovdal, dál ja boahpteáiggis
- suokkardit sámegeielaidda dili birra ja iešguđetge áiggiid giellapolitiikka birra
- geavahit muhtun árbevirolaš sámi albmanahtinvugiid ja sámegeiel terminologiija barggus fágain
- reflekeret sámegeiela ja kultuvrra birra eamiálbmot- ja minoritehtaperspektiivvas

- árvvoštallat, válljet ja geavahit heivvolaš giella- ja gulahallanteknologiija dárbbu ja ulbmila mielde

Dadistaga árvvoštallan

Dadistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella jo3 lasáhus studerenráhkkanahhti oahppoprográmmain go geavahit fágagiela iešguđetlágan gulahallandilálašvuodain. Sii čájehit ja ovddidit maid gelbbolašvuoda go analyserejit, dulkojit ja buohtastahttet iešguđetlágan teavsttaid, ja go suokkardit teavsttaid ja reflekterejit daid birra. Dasto sii čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda go geavahit máhtu sámegeiela, sámi kultuvrra ja sámi servodaga birra go reflekterejit ja ieža ráhkadit iešguđetlágan teavsttaid iešguđetlágan šáŋŋeriin ja iešguđetlágan ulbmiliidda ja vuostáiváldiide. Dasto sii čájehit ja ovddidit gelbbolašvuoda go fágagiela geavahemiin reflekterejit giela ja teavstta hárrái, ja go dárkilit ja máŋggain beliin albmanahttet iežaset, ja go hálddašit gielalaš hápmegáibádusaid.

Oahpaheaddji galgá diktít ohppiid váikkuhit oahpahussii, ja oahppanhálu ja kreativitehta arvosmahttit go oahppit besset fágalaš čuołmmaiguin kreatiivvalaččat bargat ja daid suokkardit. Oahpaheaddji ja oahppit galget gulahallat ohppiid ovdáneami birra sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella. Oahppit galget beassat geahččaladdat. Gelbbolašvuoda vuodul maid oahppit čájehit, sii galget beassat muitalit maid orrot máhttimin, ja reflekteret iežaset fágalaš ovdáneami birra. Oahpaheaddji galgá oaivadit viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset rávvagiid geavahit iežaset teavsttaid divodeapmái ja viidáseabbo ovddideapmái ja loktet gelbbolašvuoda fágas.

Oppalaš árvvoštallan

Oppalašárvvosátni galgá čájehit oahppi ollislaš gelbbolašvuoda sámegeielas vuosttašgiellan –fágas, jo3 lasáhusa oppalaš studerengelbbolašvuhtii oahpahusa loahpaheamis. Oahpaheaddji galgá plánet ja láchčit oahpahusa nu ahte oahppit besset máŋgga láchkai, ja iešguđetge oktavuodain čájehit iežaset gelbbolašvuoda mas áddejupmi, reflekšuvdna ja kritihkalaš jurddašeapmi leat oassin. Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni njálmmálaš sámegeielas vuosttašgiellan fágalaš, gielalaš ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda vuodul maid oahppi lea čájehan go fágalaš sisdoalu lea njálmmálaččat kommuniseren. Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni čálalaš sámegeielas vuosttašgiellan fágalaš, gielalaš ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda vuodul maid oahppi lea čájehan máŋgga teavsttas iešguđetlágan šáŋŋeriin.

Árvvoštallanortnet

Oppalaš árvvoštallan

Maŋŋá 10. ceahki: Ohppiin galget leat okta oppalašárvvosáni, sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella

Maŋŋá jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmaid: Ohppiin galgá leat okta árvosátni sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella.

Maŋŋá jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmaid: Ohppiin galget leat okta oppalašárvvosáni, sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella.

Maŋŋá jo3 lasáhus oppalaš studerengelbbolašvuhtii: Ohppiin galget leat okta oppalašárvvosáni, sámegeielas vuosttašgiellan ohppiide geain lea mearkagiella.

Eksámen ohppiide

Maŋŋá 10. ceahki: Oahppi sáhtta vuorbáduvot čálalaš eksámenii sámegielas vuosttašgiellan. Eksámenis galgá leat ráhkkananoassi. Čálalaš eksámen ráhkaduvvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásahusas.

Maŋŋá jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmaid: Oahppi sáhtta vuorbáduvot čálalaš eksámenii sámegielas vuosttašgiellan. Eksámenis galgá leat ráhkkananoassi. Čálalaš eksámen ráhkaduvvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásahusas.

Maŋŋá jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmaid: Oahppi galgá váldit čálalaš eksámena sámegielas vuosttašgiellan. Čálalaš eksámen ráhkaduvvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásahusas.

Maŋŋá jo3 lasáhus oppalaš studerengelbbolašvuhtii: Oahppi galgá váldit čálalaš eksámena sámegielas vuosttašgiellan. Čálalaš eksámen ráhkaduvvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásahusas.

Eksámen privatistaide

Maŋŋá 10. ceahki: Geahča gustovaš ortnega rávisolbmuid vuodđoskuvlaoahpahussii

Maŋŋá jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmaid: Privatista galgá váldit čálalaš eksámena sámegielas vuosttašgiellan. Eksámenis galgá leat ráhkkananoassi. Čálalaš eksámen ráhkaduvvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásahusas.

Maŋŋá jo3 studerenráhkkanahhti oahppoprográmmaid: Privatista galgá váldit čálalaš eksámena sámegielas vuosttašgiellan. Čálalaš eksámen ráhkaduvvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásahusas.

Maŋŋá jo3 lasáhus oppalaš studerengelbbolašvuhtii: Privatista galgá váldit čálalaš eksámena sámegielas vuosttašgiellan. Čálalaš eksámen ráhkaduvvo ja sensurerejuvvo guovddáš ásahusas.